

Moncada contraataca

Jesús Moncada, després de l'èxit de públic i de crítica de *Camí de Sirga* (1988), torna a publicar una novel·la: *Galeria de les estàtues*. Les expectatives són moltes. Però Moncada està tranquil, i ja escriu una altra novel·la.

"Quan la gent jove em diu que val escriure per fer diners els dic que millor que es dediquin a fabricar fideus o cotxes".

Q uè fa un dia de cada dia?

—Escriure. Em llevo aviat, cap a les vuit, i el primer que faig es traure el gos, després esmorzo i escric fins a la una. Després de dinar dormo vint minuts i em torno a posar a treballar, a escriure o a traduir. Aquesta última novel·la, l'he feta escrivint al matí i traduint a la tarda.

—¿Des de quan viu de la literatura?

—Des de mai.

—Però, després de l'èxit de *Camí de Sirga* deu viure millor?

—*Camí de Sirga* ha anat bé de vendes i també s'ha traduït. Tot plegat em permet d'ampliar les hores que puc dedicar a escriure. Aquesta segona novel·la, dels tres anys i mig que ha durat, n'he estat dos anys i mig compa-

ginat-la amb les traduccions. Durant els últims temps volia dedicar totes les hores del dia a escriure per a acabar la novel·la i arrodonir-la, llavors em vaig gastar tots els estalvis de *Camí de Sirga*. Les coses són així.

—¿Ara haurà de tornar-se a dedicar a les traduccions?

—Hauré de veure què passa. Pel públic potencial que té el país no pots aspirar a viure de la literatura. És impossible. Quan la gent jove em diu que vol escriure per fer diners els dic que millor que es dediquin a fabricar fideus o cotxes.

—Haver de dedicar-se a les traduccions és dur.

—Sí, però, després puc escriure el que em roti. Sense haver d'explicar res a ningú i sense haver-me de preocupar de si allò pot tenir un èxit

econòmic que em permeti de continuar.

—De totes maneres amb un èxit com *Camí de Sirga* es viu més tranquil?

—No, perquè l'èxit de públic i de crítica el tens per un llibre que ja has escrit. ¿Ho entens? El que comença és una incògnita. De vegades el fet que l'anterior hagi estat un èxit pot ser pitjor. Jo he provat d'agafar-m'ho com un estímul. He mirat d'evitar que se'm tornés una llosa que m'aclaparés.

—¿Viure és escriure?

—Viure, entre altres coses, és escriure. Mentre escrivis vius molt. És allò que deia Flaubert de "*Madame Bovary c'est moi*". Ets tu i tots els qui t'envolten. Per això físicament els meus personatges tenen poques característiques definides. Normalment

deixo que el lector se'ls imagini.

—Vostè té fama de llegir molt...

—No lleigeixo tant com voldria perquè el fet d'escriure m'ocupa molt temps.

—Es un gran lector de literatura eròtica?

—Sí, de sempre. Els primers llibres eròtics, els vaig llegir a la biblioteca del meu pare, que en guardava alguns exemplars d'abans de la guerra. Durant el franquisme la censura va ser implacable. Els primers llibres, els vaig llegir d'amagatot.

—¿A què és dedicava el seu pare?

—El meu pare era botiguer.

—¿Botiguer i tenia biblioteca?

—A casa llegia el pare i llegia la mare. El meu pare no venia de raça de botiguers. A

casa hi havia uns toms d'abans de la guerra que es titulaven *Los grandes revolucionarios*. Quan era petit vaig pintar bigots a tots el senyors que sortien retratats, quan vaig ser més gran, els vaig devorar. Ja pots veure que la meua formació política va ser precoç i no gaire

Cartoixa,... tots aquests clàssics.

—¿Amb Galeria de les estàtues arrasarà?

—¡Em fas una pregunta! Això no se sap mai.

—Però hi ha molta expectativa

—Aquesta expectativa depèn de l'hora, i em dona

JORDI MORERA

d'acord amb els pressupòsits del franquisme.

En aquell temps era molt difícil, pescar literatura eròtica. Només podies trobar llibres a la biblioteca d'algun familiar. Vaig tenir un amic meu —el seu pare era mestre— que en tenia una bona col·lecció. El seu fill els requisava de la biblioteca i els llegíem a mitges. Recordo que quan era a l'internat de Saragossa, me'n vaig emportar un dels exemplars i vaig sembrar el terror a tot l'internat. S'anaven passant el llibre de llit en llit.

—Aquesta literatura devia ser bastant inofensiva..

—Eren els llibertins francesos. Recordo perfectament que era una antologia traduïda al castellà en temps de la República. Hi havia *La senyoreta Safo*, *El porter de la*

confiança. Hi ha moments de tot. El cas és que les persones que l'han llegit s'hi han enganxat. Fins i tot hi ha qui m'ha dit que l'ha trasbalsat.

—Quan li diuen això...

—Em trasbalso jo.

—I es deu tornar vermell.

Vostè és dels que als cinquanta anys encara es torna vermell.

—Sempre m'hi he tornat. Fa poc em va passar una anècdota divertida. Vaig fer cinquanta anys, i allò que passa, la família va insistir perquè anés a cal metge. El primer que em va dir el metge, quan em va veure, va ser: "vostè deu beure molt". Li vaig respondre que gens ni mica. Em va mirar sense creure-s'ho. Quan ens vam tornar a veure i vaig portar-li l'analítica em va dir: "doncs em va dir la veritat".

CANFÓ 92

ALACANT

3 d'abril. JOAN MANUEL SERRAT
Teatre Principal, 22.30 hores

30 d'abril. MANUEL GERENA
Teatre Principal, 22.30 hores

CASTELLÓ

2 d'abril. JOAN MANUEL SERRAT
Recinte "La Pèrgola", 22.30 hores

29 d'abril. MANUEL GERENA
Teatre del Ravall, 22.30 hores

VALÈNCIA

14 de febrer. M^a DEL MAR BONET
Teatre Principal, 22.30 hores

15 de febrer. PAOLO CONTE
Teatre Principal, 22.30 hores

14 d'abril. JOAN MANUEL SERRAT
Teatre Principal, 22.30 hores

28 d'abril. MANUEL GERENA
Teatre Principal, 22.30 hores

29 d'abril. AL TALL
Teatre Principal, 22.30 hores

23 juny. SILVIO RODRIGUEZ
Teatre Principal, 22.30 hores

ELX

4 d'abril. JOAN MANUEL SERRAT
Gran Teatre, 22.00 hores

ORIBUELA

5 d'abril. JOAN MANUEL SERRAT

ENTITATS COL·LABORADORES:

ALACANT: Diputació Provincial d'Alacant. Ajuntament d'Alacant. Ajuntament d'Elx. Ajuntament de Orihuela. Ministerio de Cultura. "Asociación de Amigos de Miguel Hernández". "Asociación de Estudios Miguel Hernández". Universitat d'Alacant. Institut de Cultura "Juan Gil-Albert". CAM (Caja de Ahorros del Mediterráneo). Teatre Principal d'Alacant. Gran Teatre d'Elx.

CASTELLÓ: Patronat del Teatre del Ravall. Diputació Provincial de Castelló. Ajuntament de Castelló.

VALÈNCIA: Diputació Provincial de València. Teatre Principal.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

“Hi ha el mite de l'escriptor d'una obra i també de l'escriptor que sempre escriu la mateixa història”.

JORDI MOREYA

— A Galeria de les estàtues vostè canvia de món, Mequinensa no n'és la protagonista.

—Passa a mitges entre una ciutat que es diu Torrelloba i Mequinensa. Però no surt la Mequinensa de *Camí de Sirga*, sinó que surt com una població on viu un dels protagonistes de la història, l'estudiant que fa magisteri a la Normal de Torrelloba. La Mequinensa del *Camí de Sirga* queda com a fons, no té cap mena de protagonisme, hi ha una al·lusió a la construcció del pantà per una imposició cronològica, perquè al començament de la guerra d'Ifni, que va ser al novembre de 1957, feia uns quants mesos que havien arribat els treballadors per a construir la presa. Per tant, no em va tocar altre remei sinó que un dels personatges hi fes referència.

—¿Però no és una continuació?

—No.

—A la gent, li sobtarà (Arrotonsa l'espatlla). No, no ho deia pas com un retret. Però

sí que sembla que un dels reptes, com es diu ara, era sortir del món de Mequinensa. Un món que la seva literatura havia fet màgic, però que en certa manera ja ho era.

—Suposo que es tracta de saber si en Jesús Moncada era escriptor o només era autor de *Camí de Sirga*. Hi ha el mite de l'escriptor d'una obra i també de l'escriptor que sempre escriu la mateixa història o del pintor que sempre pinta el mateix quadre. A mi, per exemple, m'agradaria saber, si Tomasi de Lampedusa no hagués tingut la sort de morir-se just després d'haver acabat *Il Gatopardo*, què hagués passat.

Jo sóc escriptor. La nova novel·la que acabo de començar probablement també passarà a Mequinensa, però serà una altra Mequinensa. I això no vol dir que una altra novel·la no passi en una altra galàxia.

—¿Què hi ha d'auto-biogràfic?

—En aquest llibre l'auto-biografia és més evident per-

què és més personalitzada. A *Camí de Sirga* jo estava més diluït com a personatge. La meua autobiografia hi era en el sentit que jo havia participat en tota la vivència general del poble. En canvi, a *Galeria de les estàtues*, les referències són més identificables a la meua pròpia experiència. Cronològicament m'acosto més a l'època i, per altra banda, en Damià Campeny és estudiant de magisteri i jo també ho vaig ser. Algunes de les seves experiències podrien ser meves i algunes de les meves haurien pogut ser seves.

—¿A Barcelona no passaran mai les seves novel·les?

—Sí. Tinc contes d'ambient barceloní. Hi ha un conte que recull la Barcelona dels tramvies.

—¿Com va ser la seva vinguda a Barcelona?

—M'hi va introduir l'Edmon Vallès. Era mequinensà. Havia vist el que jo escrivia i pintava i em va acabar de donar l'empenta. Em va fer venir a la Muntaner i Simon. Vaig anar-hi i em va rebre en

Josep M. Soler Vidal, que em va dir que tornés al mes de setembre, que en Calders em donaria feina.

—¿Vostè i Calders van treballar plegats?

—Vam treballar plegats fins que l'editorial se'n va anar a fer punyetes. En Calders s'havia jubilat un any abans que l'editorial fes fallida.

—¿Què queda de la Muntaner i Simon, ara convertida en Fundació Tàpies?

—Han respectat algunes coses. Han convertit en biblioteca el que era el magatzem de llibres relligats. Era un edifici molt interessant. El que no vaig poder visitar és on treballàvem nosaltres, que era l'últim pis de la casa. Em sembla que hi tenen les oficines.

—¿Tampoc no devia pujar fins a la cadira del núvol?

—No. Si hi hagués pujat m'haurien agafat temptacions. *El Núvol* i *Cadira* no m'agrada perquè la façana no era d'en Tàpies sinó d'en Domenech i Montaner. Aquell edifici té un propietari, un autor.

—Treballar amb en Calders segur que era divertit.

—La primera impressió que vaig tenir quan el vaig veure va ser la d'una persona nerviosíssima i molt bellugadissa, amb una imaginació desbordant. Tots dos fumàvem amb pipa. Ell n'era un gran col·leccionista. Vaig descobrir el món de les grans pipes gràcies a ell.

Jo vaig ser la seva mà dreta. Treballàvem al departament de producció, que era un món a part. Els altres ens deien *los catalanes*. Érem un autèntic niu de pirates.

—¿Vostè, aleshores, escriu?

—Fins aleshores no havia escrit res en català i estava pràcticament estancat perquè no em trobava de gust escrivint en castellà. S'ha de tenir en compte l'època; els cercles on es movia la gent que escrivia en català eren pràcticament les catacumbes. Si no hagués descobert que el català era una llengua literària i que hi podia treballar, segurament que hauria deixat d'escriure. Tenia problemes, havia de parlar de llaiüts, dels calafats i tot allò, en castellà. Tenia gust de suro, no m'hi trobava.

En Calders em va demanar que li ensenyés alguna cosa de les que escrivia i va ser aleshores, per a poder-l'hi ensenyar, que vaig escriure *El joc de caps*, el meu primer conte d'*Escriure amb la mà esquerra*. Vaig tardar-hi tres mesos. Havia de consultar el diccionari per l'ortografia a cada paraula i les terminacions verbals...

A partir d'aquest moment vam escriure plegats. Quan acabàvem la jornada laboral i se n'anava tothom, en Calders es quedava a la seva taula i jo a la meua. Després, vam baixar una temporada a escriure a l'Ateneu per a canviar d'ambient, però ens en vam cansar perquè hi havia molta gent. Algun dia s'hauria d'escriure tot aquell món.

—¿Escriurà les seves memòries?

—No. En tot cas faria unes memòries molt impersonals. Més sobre el món que he conegut que no sobre mi mateix. Em penso que pot ser interessant, explicar la relació amb en Calders i, també el món mequinensà que jo vaig conèixer de criatura.

Del món de la Muntaner i Simon, a part l'anecdòtic, hi va haver per a mi una cosa important. Jo tenia gent de la meua família exiliada a França d'ençà de la guerra, i no els conexia. A la Muntaner i Simon em vaig trobar amb Calders, Soler Vidal, també hi venia en Tísner, en Benguerel, gent que havia viscut a l'exili. Aquell món em va fer ampliar la visió que tenia de la guerra i de les seves conseqüències, perquè vaig viure molt de prop tots els problemes de la tornada de l'exili. En Calders va tornar amb la dona i els fills, però en Soler Vidal, per exemple, se li van quedar dos fills a Mèxic.

—Si no és segur que escriu les memòries, el que és cert és que és un gran lector de biografies i de memòries.

—Sí. M'encanta llegir mentides.

—¿La barba, no se la traurà?

—No en sento la necessitat. Quan me la vaig deixar era un perill.

—Ara ho torna a ser.

—Aleshores, amb barba eres el blanc infal·lible de totes les garrotades que els grisos deixaven anar a les manifestacions. Eres un sospitós d'entrada.

—Amb la barba una mica blanca s'assembla a Tolstoi

—¿No fotis!

—Era ben plantós.

—No ho dic per això; però és que en Tolstoi estava com una regadora.

Moncada riu i es torna a enrejolar per enèsima vegada. És un home tranquil. A les vuit del matí trau a passejar el gos.

Assumpció Maresma

EN CONCIERTO

ORQUESTA DE CAMARA VALENCIANA

HENRIE ADAMS
Director

FEBRERO

Día 15, BUÑOL. Teatro Montecarlo, 19.30 h.

Día 16. ONDA. Auditorium, 19.00 h.

Día 17. CASTELLÓN. Teatro del Raval, 19.45 h.

Día 18. ALICANTE. Teatro Principal, 20.30 h.

Día 19. ALZIRA. Gran Teatro, 20.00 h.

PROGRAMA

Primera Parte

G. Rossini: L'italiana in Algeri (obertura)

C.M. von Weber: Concierto nº 2 en mi bemol mayor, op. 74, para clarinete y orquesta

Solistas: Francisco Perelló (días 16, 18 y 19)
Santiago Pérez (días 15 y 17)

Segunda Parte

F. Mendelssohn: Sinfonía nº 1 en do menor, op. 11

Patrocinada por.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA EDUCACIÓ I CIÈNCIA